

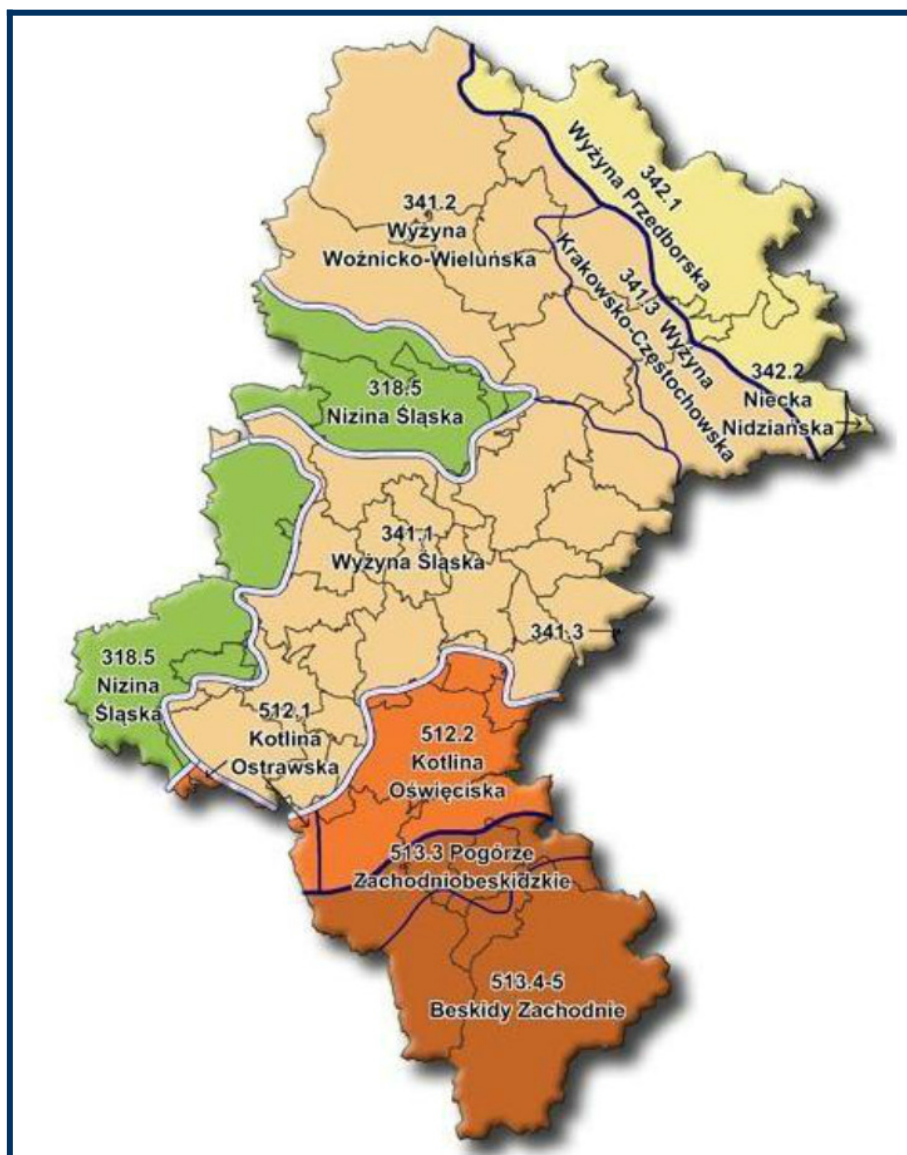
Położenie i budowa geologiczna

Położenie

Gmina Poraj położona jest w północno-wschodniej części województwa śląskiego, w powiecie myszkowskim, ok. 15 km od Częstochowy. Jest najbardziej wysuniętą na północ gminą tego powiatu.

Pod względem geograficznym Gmina Poraj położona jest na obszarze dwóch regionów fizyczno-geograficznych: **Wyżyny Woźnicko-Wieluńskiej** oraz **Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej**, układzie terenu typowym dla obszarów jurajskich.

Regiony fizycznogeograficzne województwa śląskiego wg Kondrackiego (2002)
Źródło: Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Poraj
(opracowano na podstawie: geosilesia.us.edu.pl)

W znaczeniu historycznym, etnograficznym i kulturowym Gmina Poraj położona jest na obszarze **Małopolski Zachodniej** – jednego z regionów historycznych Polski.

Gmina Poraj sąsiaduje:

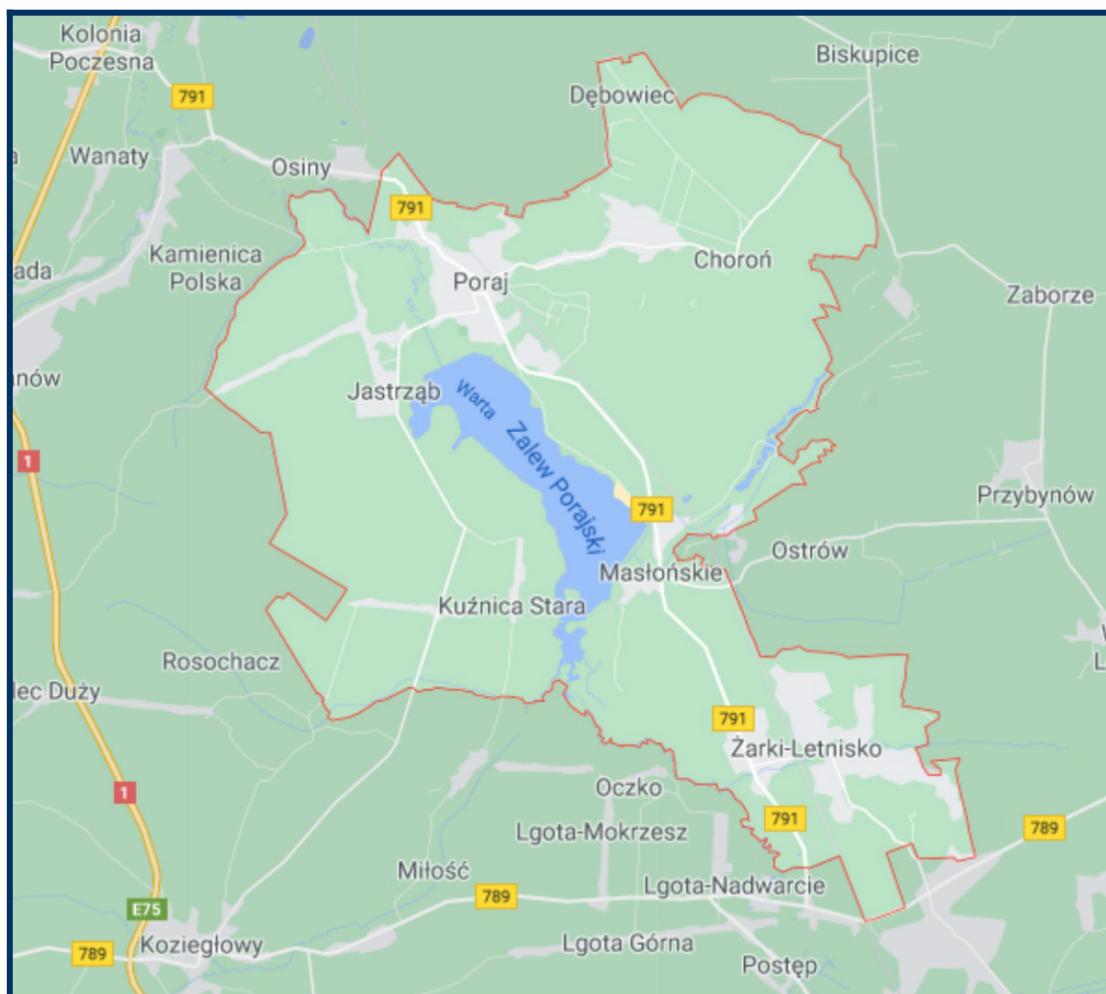
- od północno-zachodu z Gminą Kamienica Polska (powiat częstochowski)
- od północno-wschodu z Gminą Olsztyn (powiat częstochowski)
- od południowo-zachodu z Gminą Koziegłowy (powiat myszkowski)
- od południowo-wschodu z miastem Myszków (powiat myszkowski)
- od wschodu z Gminą Żarki (powiat myszkowski).

Mapa administracyjna powiatu myszkowskiego
Źródło: Wikipedia (autor SANTosito)

Gmina Poraj składa się z ośmiu sołectw:

- Poraj
- Żarki Letnisko
- Jastrząb
- Choroń
- Masłońskie
- Kuźnica Stara
- Dębowiec
- Gęzyn.

Gmina Poraj

Źródło: Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Poraj
(opracowano na podstawie: google maps)

Jest gminą wiejską o charakterze turystyczno-rolniczym. Jej powierzchnia zajmuje **5.712,9 ha**.

Budowa geologiczna

Podłoże geologiczne terenu Gminy Poraj jest zróżnicowane, co jest odzwierciedleniem złożonej historii formowania się obszaru.

Najstarsze z występujących na powierzchni osadów pochodzą z górnego triasu - **brunatnoczerwone piaskowce z wkładkami wapienia**, budujące wzniesienia Progu Woźnickiego (Kondracki 1967).

W Obniżeniu Warty zalegają utwory młode, czwartorzędowe (**piaski** pochodzenia rzeczno i lodowcowego). Na ubogich piaskach rozwinęły się **gleby bielcowe**. Na najmłodszych holocenich utworach akumulacji rzecznej, złożonych głównie z namulów i piasków, wykształciły się żyzne gleby o charakterze **mad**.

W obniżeniach terenu spotykane są gleby bagienne i torfowe, charakteryzujące się wysokim poziomem wód gruntowych. Pod powierzchnią osadów czwartorzędowych zalegają złoża **itów wodonośnych**, pochodzące z środkowej jury. Na bazie tych pokładów rozwinęło się górnictwo rud żelaza.

Obszar należący do Wyżyny Częstochowskiej budują posady górnourajskie o miąższości dochodzącej do 300 m, wykształcone jako **margle, wapienie płytowe i wapienie skaliste**. Ostateczne wydźwignięcie tych osadów z dna morza jurajskiego nastąpiło podczas ruchów laminaryjskich u schyłku ery mezozoicznej w okresie kredowym. Po długim okresie spokoju tektonicznego, w miocenie doszło do kolejnych ruchów górotwórczych - fałdowania alpejskiego. Pod naciskiem nasuwających się Karpat płyta jurajska popękała w równoleżnikowe uskoki, opadające „schodami” ku północy. Dlatego jej tektonika posiada charakter zrębowo-uskokowy. Pokłady **wapieni** są pozyskiwane w licznych, zlokalizowanych w północnej części gminy kamieniołomach. W wyniku tego powstały wyrobiska w postaci dołów o różnej głębokości i powierzchni: od niewielkich zagłębień do wyrobisk o powierzchni ok. 1 ha. Lokalnie na wierzchołkach wzgórz wapiennych wytworzyły się płytkie **rędziny**. Wszelkie obniżenia terenu zajmują **osady piaszczyste** naniesione w plejstocenie przez wody roztopowe zlodowacenia krakowskiego. Rozległe powierzchnie piaszczyste stanowią, obok wapiennych skałek, najbardziej charakterystyczny element krajobrazu Wyżyny Częstochowskiej. Na głębokim podłożu piaszczystym rozwinęły się ubogie gleby bielcowe oraz gleby hydrogeniczne o niekorzystnych warunkach tlenowych, podlegających okresowym lub stałym podtopieniom.

Zasoby surowców naturalnych

Na terenie Gminy występują Poraj udokumentowane złoża:

- wapienia „Choroń” WW1888
- piasków formierskich: „Masłońskie” PF 5720 i „Poraj” PF 1111
- piasku „Łysa Górka” KN 5700.

Złoża piasków kwarcowych (formierskich) wieku jurajskiego „Poraj” nie jest eksploatowane ze względu na ochronę krajobrazu.

Południowa część złoża wapieni wieku jurajskiego „Choroń” oraz złoża piasków kwarcowych „Masłońskie” nie są eksploatowane ze względu na ochronę wód podziemnych, krajobrazu, gleb i lasów.

Na obszarze Gminy Poraj nie istnieją obszary górnicze ani tereny górnicze wyznaczone na podstawie przepisów odrębnych.

Kamieniołom na wzgórzu chorońskim

Fot.: arch. UG Poraj